ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“:
на годину: . . ф. 12 или 30 дин.
на по године: . ф. 6 или 15 дин.
на четврт године: ф. 3 или $7^1/_2$ дин.

Поједини бројеви стају 10 нов.

ОГЛАСИ
рачунају се 6 нов. од реда ситних слова.
За жиг се плаћа сваки пут 30 нов.

БРАНИК

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ.

„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
на целом табаку
уторником, четвртком и суботом

Претплата и огласи шаљу се на администрацију, а рукописи
уредништву „Браника“ у Нови Сад.

Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући г. А. Пајевића, у дунавској улици.

Рукописи се не враћају.

Број 152. У Новом Саду, у четвртак 30. децембра 1893 (11. јануара 1894). Год. IX.

Позив на претплату.

Крајем ове године навршује „Браник“ у име божје и девету годину опстанка свога, а са почетком идуће године ступа већ и у десету годину.

Програму, који је он истакао при ступању свом у свет, остао је веран и доследан, и тој доследности и одлучности има да захвали онај добар одзив, који је у српској публици нашао. Ми с умирењем можемо данас прелетати очима преко оног големог моралног земљишта, што га је наш лист у добу свога опстанка умео извојевати. Као велику своју моралну добит, „Браник“ има да забележи и то, што су се сви озбиљни и искрени родољуби српски стекли око овога листа, да га морално и материјално потпомогну. С поносом можемо пак јавно исповедити, да у редовима својих сарадника бројимо данас најизврсније публицистичке и најбоље књижевничке снаге српске. Ово је уједно „Бранику“ највећа залога за његову будућност и напредак.

С тога отварамо нову претплату за ову годину на овај лист, и позивамо српску читалачку публику, да се што обилатије одазове и овај независни лист српски у његовом родољубивом послу што већма потпомогне.

Времена, у којима данас живимо још једнако су мутна и озбиљна, а положај нашег народа у овом добу на све стране је тежак и чемеран. У овом добу треба да је сваки Србин у сваком тренутку обавештен о политичком положају и ситуацији. Ми ћемо пак и у будуће трудити се, да беспристрасно и савесно оцењујемо политичке догађаје. Стараћемо се као и до сада, да новинарским извештајима будемо увек брзи и тачни, не жалећи ни труда ни трошка око тога. Исто тако пазићемо да у нашем листу пружамо корисну поуку о просветним и привредним питањима, која се тичу народа нашег.

У тој цели дакле нека је српској публици „Браник“ препоручен!

Цена је листу досадања:
На годину . . . 12 фор. или 30 дин.
На по године . . 6 фор. или 15 дин.
На четврт године 3 фор. или $7^1/_2$ дин.

А може се претплатити и месечно Месечно стаје „Браник“ 1 фор. или $2^1/_2$ динара.

Претплата се шаље поштанском упутницом на Администрацију „Браника“.

У Н. Саду, 28. дец. 1893. г. (10. јан.)

Издаватељство и уредништво „Браника“.

РЕЧ-ДВЕ

на „мисао и предлог о здружењу и слози Српства у Аустро-Угарској“

Само љубав,
Браство, склад,
Могу од нас отиснути
Напаст, б'једу,
Пораз, јад.

Јован Сундечић.

У добар час дође нам честити старина, вођ друштва на „Ирису“, Јован барун Живковић са предлогом: да се устроји друштво под именом „Србадија“, којем би била цел свим законитијем средствима утврђивати чисту српску народну свијест у Срба аустро угарске монархије, без и најмање повреде постојећих државних закона, као и ичијих других, било народних или народно-политичких права.

Према томе сасма коректно израженоме програму радили смо лодуше ми Срби у овијем круновинама од вајкада, и то онда у она давнашња времена, кад друге народности у овој монархији уз и поред нас живеће, нису дуго знале, којег су рода и кољења, већ се једноставно називали „загорцима, приморцима, шокцима“ и т. д., где се усркос т. з. државном праву није до мало прије ни знало о народној школи, народној цркви, народном језику. писму, те његовом правопису. Срби су од вајкада бранећи и унапређујући своје, радо подупирали и потпомагали и туђе добро, својих најближих народних сродника.

У угарском државном сабору, чуо се више пута патриотичан глас — брата Србина — у обрану државне аутономије краљевине Хрватске и Славоније, пак у обрану права и других немађарских народности, као Словака и Румуна живећи у Угарској, али на жалост немамо ама баш нити једног доказа гди би нам браћа, особито Хрвати, — усприскос свом добром политичком положају — ма и једном приликом вратили мило за драго. Но насупрот, они су нам од вајкада — без сваког разлога — били највећи наши противници, негирајући нам свагда наше српско народно име и нашу српску народ ност у овијем круновинама. Ево и најновију прилику нису пропустили а да нам то поново не докажу, наиме при састанку, те пригодом споразумка обијух опорбених странака у Загребу. Да се је у опће могло до споразума доћи, требало је са обијух страна искључити такозвано хрватско хисторичко и државно право, којим се преко свих потешкоћа најлакше прелази.

То хрватско државно право има се да богме и оживотворити и то: како они веле успоставом целокупности краљевине хрватске сједињењем покрајина Хрватске, Славоније, Далмације, Босне, Херцеговине, Крањске, Истре, Корушке и Штајерске. У овако сједињеним земљама, живео би у будуће само један народ хрватски, и једна само народност хрватска. —

Другим речима, према закључку хрватских сједињених опорбах, од селе ставља се свим јужнословенским племенима — осим једнокрвнијих Бугара — дакле поглавито Србима и Словенцима у дужност, да чим траје заборавe и забаце своју хисторијску прошлост, своје име и народност, пак да у интересу јужнословенства (?) поприме једину спасавајућу идеју Хрватства! (Sic)

По овоме како се види Хрвати све за себе траже, а не питају да ли су то и заслужили; кад се узме, да су у прошлости сами тако рећи драговољно се одрекли своје државне самосталности, својега народног писма и језика у цркви и државној управи, кад се узме да током више вјекова нису ништа учинили путем своје моћи и слоге у корист изновичне установе своје државне самосталности и целокупности; кад се узме да и ово мало данашње Хрватске и Славоније што се одржало и унапредило није искључиво њихова заслуга већ у многоме заслуга и нас Срба, а понајвише саме монархије, којој припадају и у којој више од 800 год. живе и битишу сви Хрвати. —

Данашњи њихов повољан политички положај буд овде у бановини буд у Далмацији, имају једино захвалити своме католицизму и државним властима у обим полама монархије, које их са вишег државног — нама добро познатог разлога — у њиховом оваковом живовању радо подупиру. Или можда импонује тим властима, самосвест и пожртвованост хрватског опорбеног народа, која се доселе у толиких прилика сјајно манифестирала.(?) Само би радо знали гди?

Једном речи народ који доселе сам из собствене своје побуде и своје сопствене народне снаге није ништа учинио буди у корист опће славенске ствари, буди у корист самога себе, тај је данас народ преко својих опорбених вођа дошао да једини он убира за себе плод туђе муке, туђе борбе и туђег многостољетног душевног и физичког пожртвовног рада.

Не, браћо опорбењаци, то је и сувише велики комад, кога би ви наједаред у своју торбу турити хтели; ну не само да вам је зато снага преслаба него и торба премалена. Ми искрено жалимо ту ужасну заблуду у браће Хрвата, који су додуше доста јаки да нама Србима у сваком погледу шкоде, ал преслаби да себи тиме поле користе.

У најновије доба стали су опорбењаци нас Србе и наш српски народ живећи у аустро-угарској монархији, а у круновинама Хрватској, Славонији, Далмацији, Босни и Херцеговини јавно и простачки денунцирати пред лицем целог света, а на уста заслепљеног попа, старчевићанца и заступника на царевинском вијећу, фратра Јурја Бијанкинија.

Ми се и на ово тјешимо са оном пословицом народа да се „хрђа за злато не прима“, ил са оним дивнијем рјечима нашега Сундечића, који рече: „Брани своје, Анте, то је право и поштено, ал не вичи — и у туђе светиње не тичи!“

Како данас на жалост наше ствари стоје, изгледа, да међу нама Србима и опорбењацима Хрватима, никад више до слоге доћи неће и не може. Ми смо се

ЛИСТАК

Психологија анархиста.

(писмо из Париза.)

Фијакерист Мор ових дана био је пред судом, окривљен због покушаја убиства над послаником Локроа. Суд га је осудио на шест година тешке робије, која је у исто време скопчана с радом Истина, Мор не сматра себе за анархиста, али његово душевно стање и склоп његових мисли, и при свем његовом старању да се не покаже као такав, ипак јасно сведоче, да се он ни у чем не разликује од Лотја, Ваљана и других, који отворено исповедају анархистична „учења“. Мор је био фијакерист и за време стајања на фијакерским станицама, он је читао у сласт социјалистичке листиће и брошуре, а кадшто је, седећи тако на боку, састављао и стихове. Једном, а то је давно било, Мор је био срећан да у својем фијакеру види ВиктораИга. И песник-фијакерист изли своје најбурније осећаје према „песнику-сунцу“, и у знак дубоког уважења не хте примити ни парице, изговарајући се да ће то примити све одједном. Иго је био тронут тим призором и пријатељски је стиснуо руку литерарном фијакеристу. Али то је Мора и убило. Од тога трепутка све његове мисли беху усредсређене на то, како би што више и што чешће возио великог песника. И ма куда да је кренуо Виктор Иго, свуда га је сусретао његов поклоник, нудећи му својих услуга. Виктору Игу ван сваке сумње да је то јако ласкало, држећи у томе јасан доказ, како је његова популарност продрла у саму дубину народа. А Иго је био — као што је већ добро познато — велики частољубац. Песник је фијакеристу указивао особиту пажњу, а једном, сазнавши да се и он задева око муза, не устежући се назва га „сабратом“ и позва га код себе на ручак. Наравно да се фијакерист одазвао позиву и за столом би посађен на угледно место. За време ручка мољаху га да декламује своје поетске производе, при чему су га хвалили и пљескали му. И већ другог дана о Мору говораху све новине, што је учинило да бедни фијакерист стече уверење о својој вредности и слави. Грешник! Он није био у стању да појми, да новине говораху о њему тек узгред, а поглавито о хуманости ВиктораИга. Он не могаше да разуме, да је за столом песниковим био просто предмет шале и да му се присутни смејаху као чудњаку. И тако је Мор с тим већ био на чисто, да је и он љубимац муза, и да већ самим тим стоји узвишен на масом, коју је позван да поучава и просвећује. Мор је био изгубљен. Од тога доба не беше више никаква ретност да се он виђа на социјалистичким скуповима, где је у стиховима à la Иго читао грдње, које је обично црпао из социјалистичких листова и брошура. И тај старчић, са савршено ћелавим теменом, које се сјајило као биљардна лорта, беше и одвише жалостан и бедан, а све због несрећне екзалтације, која се у њему појавила као у човеку слободна духа а при том незналици. Тако је сматран, док међу тим он о себи друкше мишљаше. Он је о себи држао да је нека непризната сила, која се губи и страда у рђавом и неправедном склопу савременог друштва. Па како га је тек морала врећати мисао: да људи, који не пишу стихове, нити ручавају код ВиктораИга, па се возе на каруцама, а он је по несрећној својој судбини упућен да вози друге! Па осим тога: писци, које није похвалио песник, кога он обожава, па лепо живе од својих радова, а он при свим тим условима упућен је да се занима и још понижавајућим радом, да буде фијакерист! А још кад му је падало на ум, да има људи, који у свом веку нису ништа друго писали до само цифара, па ипак красно живе, онда је мора бити долазио ван себе. Све то дало му је довољно повода, да „рђаво друштвено уређење“ сматра за прави узрок своје несреће и да га, према томе, мрзи. Тако је постао фијакерист Мор „жртвом“ друштва, које неће да га појми!

А зар је са Лотјем и Ваљаном могло што друкше бити!

Први је прочитао нешто из природних наука, а други се, Бог ће један знати зашто, издавао за философа и професора, и то је све учинило да су они и неосетно изашли из круга, у коме су се дотле кретали, а другом, вишем, нису се могли приближити из са свим јасних и оправданих узрока. Услед тога су почели ужасно да мрзе на цело људско друштво, сматрајући да је оно засновано на неправичној и неприродној основи.

Сва троица сматраху себе за нешто више од своје средине, сва троица беху људи, којима ништа није ишло од руке, сва троица беху врло рђави радници, т. ј. слабо су разумевали свој занат.

Мор је испрва био позлатар. Вредан радник у томе занату може данас дневно да заслужи 7—8 франака. Мор је свој занат заменио кочијашлуком, послом и тежим и слабије плаћеним. Очевидно је да је он био рђав позлатар. Такође је био и рђав кочијаш. Занесен мислима о слави, а сматрајући себе за експлоатисаног, он није могао ни да се бави послом озбиљно, будући уверен да је то испод његовог достојанства. Услед тога често се свађао са својом управом, и предлагао јој такве прохтеве, који су на сваки начин остајали без сваког одзива. А кад је то примећавао, он је онда своме директору претио судбом Ватрена, — оног енжењера, кога су рударски радници живог растргли на комаће. И када је Мор претио, он је био уверен да има пуног права и да изврши те своје претње. У једном своме писму, пуном претње, које је Мор у стиховима био упутио на управу друштва фијакериста, он представља себе на суду, и то пошто је већ убио директора. И као председник га пита: „Окривљени, шта имате да кажете у своју одбрану?“ А он хладно и кратко одговара: „Експлоатисани платио је своме експлоататору по заслузи.“ И суд га као ослобађа и проглашује невиним. . . Друштво није никакву пажњу обраћало на његове претње. Мало се посмејало његовим поетским производима, и

канда за на увјек разишли, кривњом опорбених данас сједињених странака.

И ми Срби у очиглед такове ситуације треба да се једном саберемо те у једно коло вежемо. Прођимо се партизанства, које нас међусобно дели, раздваја и слаби, попримимо сви једнодушно народан програм, који гласи: законитим начином и средствима, словом и делом будимо, ширимо и утврђујмо чисту српску народну свест у свих Срба, аустро-угарске монархије.

Ми одавле Срби из стародревне бановине из свег срца поздрављамо намисао нашег старине и вође са „Ириса“ и желимо да се чим прије сазове понајпре састанак првака из свијух крајева где Срби живе и србују у овој монархији, попут онога састанка хрватскијех сједињених опораба, и то буд у Загребу, буди па Ријеци. Ту би се на томе састанку договорили како и шта нам у очиглед ситуације чинити ваља, да ону племениту намисао у корист Српства и у дело приведемо. Састанак овај нека сазову оне наше патриоте, који нити једној од постојећих странака очито припадају.

Уверен сам да ће то бити тежак задатак у ово време наше бескрајне поцепаности. Ал у животу сваког народа има и озбиљних (критичких) момената, који не само на судбину народа него и његову будућност, рекао би на само битисање, силно упливишу. И Бог зна није ли и ово један од оних момената, који ће да одлучи, ако не за увјек о нашој судбини а оно бар за њеко извесно време. То би био моменат од одлучне важности, пак нам с тога налаже политичка мудрост и љубав напрема народу да се сложимо!

Из прве бивше банске пуковније.

Јуриша.

Глас из Енглеске.

(Од нашег редовног дописника)

Лондон, 18. Декебра.

Јуче је г. Гладстон навршио своју 84 ту годину. Не само либерална партија, него сви Енглези без разлике партија, похитали су да покажу како се сви поносе овим изванредним старцем. Већ између осам и десет сахата у јутру стигло му је преко 200 телеграма и неколико стотина писама! Међу првим честиткама биле су оне од вођа опозиције, лорда Салисберије, Балфура и Чамберлена. Читави вагони поклона стигли су у његов приватни Кастел Харден, јер практични Енглези мисле, да искреност честитке треба поткрепити неким материјалним поклоном, па ма то била само једна јабука. И може им се! Гладстон је свој 84-ти дан рођења провео нешто у министарској седници, а нешто у парламенту где је био наравно предмет одушевљене овације.

Старац је доиста изванредан човек, јединствен у целом овом деветнаестом веку. Не знам ни да ли је право да се зове „старцем“, па ни онда кад се дода да је то: „*Гранд Олд Ман*“ „Старац Великан“.

Пре десетак дана један је опозицијони политички лист донео једну слику, на којој је нацртано како су чланови владе поспали на својој клупи у Доњем Дому, (један шта више пао у несвест, те му подмећу под нос етере да га поврате) чланови опозиције, осим Гошена махом млађи људи, попадали од умора, Балфур се згрчио па задремао, Гошен заспао, Чамберлен се штипа да се држи да је будан, сам „Спикер“, председник Доњега Дома, не седи него лежи у своме фотељу изнемогао и преврће очима као да издише, на кратко цео дом изгледа као скуп кљастих, нервно изнурених, изнемоглих људи у средини којих висок, вижљав старац, елегантно обучен, са дуплим каранфилом у левој рупици од реденгота, пун младићске енергије подигао десну руку у висину па жарким одушевљењем држи беседу. Та слика испод које пише: „несавладљиви старац“, није карикатура него само нешто мало егзажерирана и хумором преливена слика истинитога стања ствари. Гладстон је и данас у парламенту не само најсјајнији беседник него и највештији парламентарац, најокретнији тактичар и најбистрији политичар. И ван парламента за Гладстона у његовој осамдесет четвртој години није никакав штрапац да путује железницом 200 километара, да на свакој повећој станици прима депутације и држи кратке беседе, и да на крају пута држи политичку филипику пуна два сахата пред десет хиљада људи, и онда опет у вече да отиде у позориште, да после свршене игре лично иде иза кулиса да глумицама честита на успеху или да по некој примети да је ту и ту реч погрешно акцентовала.

Старац је, узгред буди речено, љубимац свију глумица и признатих лепотица у Лондону, и за његовим ћете столом врло често наћи позоришне целебритете оба пола. Ја сам га један пут видео како елегантно изводи под руку из своје куће Американку Мис Андерсон, глумицу чувену са своје лепоте и савршене игре, како јој кавалерски помаже да се у својим каруцама што удобније смести, и сам својом руком затвара вратаоца од њених кола и гологлав стоји на тротоару, докле год њен осмех може да као благи зрак трепти на њему.

Са карактером једног узорног супруга, шпартански верног својој доброј жени, он спаја сасвим јавно своју велику адмирацију за лепоту женску. Он је песник, он је артиста, који воли да види што је лепо, па ма где да га нађе. У томе погледу он иде чак до ексцентричности. Један од његових одушевљених партизана причао ми је ту скоро као сасвим аутентичну ову причу. *Труфит* је чувен као први фризер у Лондону, и прозори његове парфимерске продавнице у Бонд-стриту пуни су женских прилика израђених у воску а на којима се излажу последње помодне коафире. Једнога дана, у Јуну ове године, Гладстону, при проласку онуда, застану очи на моделу једне изванредне лепе главе женске у воску. Што је више гледао све се више дивио нежности тако лепог лица. Најпосле уђе к Труфиту и заиште да купи онај модел; помодни се фризер извињавао да му модели нису на продају, а најпосле молио је да га Премијер бар на поклон прими! Ово све показује како је у њега естетична апресијасија врло жива и свежа и под теретом од 84 године.

Али да Гладстон није обичан човек може се видети и по самој његовој политичној каријери. У обичних људи по правилу бива да се младост одушевљава утопијама, и да тражи екстремне политичне области; другим речима: већина људи почињу политичку каријеру ако не социјализмом а оно радикализмом, па кроз године мало по мало клизају ка конзервативизму. У Гладстона је то сасвим друкчије. Он је почео своју каријеру као Торијевац, као строго црквен човек и као протекциониста; али је већ после неколико година прешао у либерале, и од г. 1850. он је управо оличење либералног напретка по свима правцима; а од последњих десет година он је прави радикалац, и то радикалац који одсудно нагиње к социјалистичким назорима. Он је кроз сву ову другу половину деветнаестога века прави вођ енглеске демократије и као такав постојано је одбијао високе аристократске титуле које му је краљица у толико прилика нудила. Нити се његова љубав према слободи зауставља на обалама британских острва. Ниједан енглески државник није учинио Грчкој такве услуге, какве јој је Гледстон учинио; својим беседама у корист Бугара он је просто био запалио Енглеску са све четири стране; и слобода балканских народа, а нарочито слобода народа српског нема на целом западу европском већег и искренијег и топлијег пријатеља, него што је Гладстон. На висини свога политичког Олимпа он се и данас сваком приликом интересује и за најмање догађаје у Црној Гори и Србији; а како има изванредно памћење то обично и бива да он сваког зачуђава својим знањем о тим земљама. Међу политичким људима данашње Енглеске он се сматра управо као највећи ауторитет у свима питањима, која се Срба тичу.

Срби имају пуно узрока да из дубина душе српске зажеле, да овога изванредног старца Бог још дуго поживи!

После оваквог готово подлисничког увода тешко је перу да скрене у прозаичне сфере репортера о политичким догађајима. Агитација за појачавање флоте није престала. Онамад је и ливерпулска трговачка комора донела одлуку да се влади достави молба трговачког света у Ливерпулу, да се што скорије предузму све мере за одржање несумњиве надмоћности енглеске на свима морима. С друге стране „*друштво за међународну арбитрацију*“, коме припадају сви радикални и добар број либералних чланова парламента, донело је ове недеље одлуку, да се влада умоли: да не улази у лудо надметање са континенталним силама на путу оружања, него нека оне милионе, који се траже за појачање флоте, употреби на помоћ сиротињи и на установу фонда, из кога би остарели раденици примали пензију; а уз то нека учини и предлог европским великим силама, да се предузме опште разоружање! Међу тим је пробило на јавност да се меродавни фактори и и први ауторитети у енглеском министарству марине и у адмиралитету, не слажу с назорима којима је од стране владе дат израз у парламенту, и да је већина њих претила оставком ако Сер Вилијам Харкурт не исправи што је рекао приликом оне дебате, а из чега се почело изводити, као да адмиралитет верује да је надмоћност енглеске флоте над руско француском „*и за у будуће*“ ван сваке сумње. Сер Вилијам је доиста дао формалну исправку свога говора, али тек та његова исправка узрујала је јавно мнење јер је прави смисао њен ово: енглеско адмиралство каже да је ове године и у овим данима енглеска флота надмоћнија од оне две флоте, али енглеско адмиралство не каже да ће то тако бити и кроз две и три године! Ова узрујаност и агитација не ће престати док влада на пролеће не изнесе своје предлоге за појачање флоте. Мисли се да ће предлози ти бити такви, да ће и најплашљивијег трговца енглеског савршено успокојити.

Од новога британског амбасадора у Цариграду, Сер Филипа Корија, падају се великим успесима. Сер Филип је доиста врло способан, енергичан и мудар дипломат; али тешко да ће му испасти за руком да енглеском упливу на Босфору поврати некадашњу моћ његову. Докле год траје енглеска окупација у Египту Јилдиз ћошка нема места за енглеско пријатељство. Да додам још да из личнога искуства знам да је Сер Филип пун пажње према интересима и осетљивости руској. У државној архиви енглеској нашао сам на неколике врло занимљиве дипломатске извештаје о некадашњем сукобу енглеских и руских интереса у Србији. Молио сам да ми се дозволи да их препишем и надао сам се да ће ми се дозволити, јер су акта она педесет година стара. Сер Филип, који је иначе оличена учтивост и предусретљивост, није ми хтео дозволити. „Ви би то“ говораше ми, „без сумње штампали где год, па би Русима могло бити непријатно. Боље је да се замеримо вама но Русима!“ Наравно да је тако; али ми је ипак остало жао на Сер Филипа.

М.

Политички преглед.

— **Перговори о валути.** Ових дана вођени су преговори између угарског министра-председника *Векерла* и аустријског министра финансије дра *Пленера*. Преговори су вођени због валуте. Закључено је, да се течајем идуће године и год. 1895. повуку из промета 200 ми-

---

то је све. Али то није коректно. Претње Морове и таквих људи као што је Мор, имају увек опасан значај, јер су то људи, који већ рачунају са болесним уображењем. Човек се лепо начитао у социјалистичким листовима, да убити „буржоа“, „експлоататора“ није никакав грех, шта више је похвално! Па и сам је тако говорио на социјалистичким зборовима, да је потребно „заштићавати“ се од својих патрона „путем факата“, којима се може лако располагати. И та се мисао зацарила у његовој глави као нека аксиома. А одатле па до извршења само је један корак. Довољно је ма како узбуђење, било услед чега му драго, па да се такав човек створи убицом. Атмосвера, која у њему развија и стално подржава тако расположење, већ постоји; међутим медицина, која би имала да смета развићу таквих микроба и да их уништава, — а то су вера и закон — то не постоји. Вери се он подсмева, а закон га до последњих дана није потргао на одговор због убиства у теорији. Дакле теорија, видите, улази већ у опсег политике, а у политици потребно је бити веротрпељивим!

Другог дана после распрснућа динамитске бомбе у парламенту ја сам имао прилике да на булевару у маси света чујем како један разносач новина хвали Ваљана, говорећи: „Изврсно урађено! Сад би вредно било развалити још (указујући на зграду опере) и ту пустолину!“ Публика се смешкала и ишла својим путем. У тој трпељивости друштва према анархистичким теоријама и анархистама лежи главни корен зла. Колико ли сам ја срео безазлених грађана, који, шале ради, купују „Pèr Peinard“ и читају га онда кад се спусте у постељу, у место да га уништавају свуда и на сваком месту. И само благодарећи таквим читатељима, тај гнусни листић могао се одржавати неколико година, растурајући се у двадесет хиљада примерака!

Кад би друштво, добивши писмо, у коме му Мор ужасно прети, у место смејања повукло на суд тога незадовољног кочијаша, па га бацило у апсану на једно две године, поступило би у том случају коректно, па би, шта више, и самом незадовољнику тим учинило услугу. Али оно то није учинило, а Мор је разумео, да га се друштво боји и још више се прозлио. Сад је он већ почео сматрати себе тако важном особом, које је живот од неопходне потребе за борбу са „експлоататорима“... и то средством стихова. „Ја сад нећу више радити, говорио је он, — ја могу живети и од својих списа.“ По несрећи, или по срећи, плодови песничког надахнућа Мора, штампани о трошку једне социјалистичке фирме, распродати су ни више ни мање до равно за три франка. Тада се Мор обратио посланику Локроа, тражећи од њега прапомоћ. „У мене не оста ништа друго до једине љубави према човечанству, писао је он. — Моје песничке творевине, и ако несавршене, створене су крвљу срца мога. Ја сам своју скромну музу посветио социјалном задатку. То ме је стало свемогућних гоњења. Ја бејах прогнан друштвом“ и т. д. Али шта је Локроа могао помоћи бездарном песнику?! Он га је почео избегавати, да се само не би с њим срео и да му не би казао истину у очи. Мор је и то разумео по своме: господичић презире радника и не узима саучешће у његовом положају, с тога њега треба научити памети. И у име „љубави према човечанству“ он њега хвата у мрачном коридору, обаљује га и испаљује му један револверски метак право у срце. Благодарећи чуду нечувеном, Локроа не беше убивен на месту.

На очи Мор је врло кротак старчић и на најискренији начин сматра себе за жртву рђавог друштвеног поретка у опште, и за жртву г. Локроа посебице. Наравно да је у овом случају Локроа за Мора само предмет за освету, као што за Лотија беше бедни посланик српски Ђорђевић.

Душа и ум његов смутили су се под утицајем лажних учења на основу чега је он фатално дошао до неопходности да се свети за своју личну несрећу ма коме, кога он сматра човеком виђеним и срећним. „Љубав према човечанству“ у Мора, као и у Ваљана и Равашола, није ништа друго до маска, којом они прикривају своје сопствене прохтеве. Нико од њих нити хоће нити зна радити, а сваки би хтео да живи животом привилегисаних особа. Мор сања о слави и материјалном благостању, које би за славом само собом дошло. Ваљан, пре него што се решио да баци бомбу у парламенту, покушавао је да се и сам учини политичком личношћу; за тим иде у Америку, где покушава да се представи као професор философије, откуда се опет враћа у Париз, али не у круг свога руфета, већ се почне и облачити и живети по господски, па, шта више, покушава и да пише. Равашол, и премда карактер с великом решеношћу, представља тај исти тип. Он почиње убиством и пљачком једног путника, услед чега је после могао живети и издржавати се као рентијер, не радећи апсолутно ништа. Гоњен чежњом за играњем видних улога у друштву, а у исто време гоњен и полицијом, он, видећи пред собом гилотину, почиње своју крваву и страшну бомбашку каријеру. — Правих радника, т. ј. радника, који свој посао разумевају и с вољом га раде, нема међу анархистима. Они своје присталице врбују или међу онима који су већ зашли на какву странпутицу, или међу слабоумном момчадијом, а најчешће међу преступницима и злочинцима. Од времена Равашола сви преступници, злочинци и лонови, који пролажаху испред пороте, називаху себе с гордошћу анархистима. А у томе лежи овај рачун: ако се не извуку са свим испод казне, оно ће бар колико-толико умекшати срце у поротника, да им буду блажи у суђењу...

Такви су у главном анархисти.

С руског.

лијона форината државних нота, и то све форинтаче, а по потреби петице и педесетице. Ово ће се постићи тим начином, да ће се за један део ноте, које се из промета повуку, издати банчине ноте, које ће се набавити помоћу оног злата, које је код народне банке депоновано.

— **Хрватско-славонски бан и српски језик**. Ми смо донели поједине говоре држане у хрватско-славонском сабору приликом буџетске дебате. У данашњем броју нашега листа доносимо део бановог говора, који је врло карактеристичан. Бан је за себе рекао, да је — „Славонац“. Уједно је и то рекао, да се за његовог детињства онај језик, којим он говори, и у Загребу звао — *српски!*

Ево тог места из бановог говора:

„... Ако се сјетим мога дјетињства, казаћу вам, како се онда говорило о језику без разлике био католик или Србин: казало се да се говори „рацки“, а и данас употребљава народ тај израз. Често сам чуо, да се каже и „шокачки“, и јесмо тако „шокачки“ говорили. У бољим круговима није се друкчије у то доба означио језик, него ли „славонски“. Сјећам се да су ме касније опрезним учинили, да се у интересу мом као дјетету не поквари положај међу народом, те да су ми казали: Чујеш дјете, сада ћеш говорити „илирски“, па онда „славјански“, па опет „нашки“. И ја сам све то говорио редом; иза тога дошло је вријеме о којем ћу вам доказ један дати, којим сам језиком говорио. „Аграмер Цајтунг“ од год. 1860. или 1861. — кад је бан Шокчевић путовао те дошао у Нуштар к мојим родитељем, гдје је био и ручак — доноси сљедећу ноћицу: „Doch die frohe Laune erreichte ihren Culminationspunkt, als der 10 bis 12 jährige Sohn des Herrn Grafen Anton, Karl, aufstand und mit der Allocution „svi jetli bane“ einen echt serbischen Toast auf das Wohlsein des hohen Gastes ausbrachte“ т. ј. „весело расположење достигло је врхунац када је устао 10 до 12 годишњи син грофа Антуна, Драгутин, те у здравље „свијетлог бана“ избацио праву српску здравицу“. По том видите да сам тада *српски* говорио“...

— **Бура у Сицилији.** Ако су тачна последња извешћа талијанских листова, у провинцијама Трицани и Палермо букти формални устанак. „Фанфула“ иде још даље па каже, да је преко половине народа у Сицилији под оружјем. А против кога? То није још јасно, али је то, по свој прилици, бунт разноврсног сељачког пролетаријата, који се истина побунио против спахија и општинских власти, али се може врло лако и против државе окренути. То је добро уочио ђенерал Мора ди Лавриано, који је послат да нереде угуши, кад у својој прокламацији, упућеној народу, доводи те нереде у везу са благостањем краљевине. Моје ће дело — вели он — бити бескорисно, ако ме добри грађани енергички не потпомогну. Цео свет је упро очи у Сицилију. Од ње у главноме зависи добро отаџбине, ред у државној управи и економско благостање Италије. Без најстрожијег поштовања закона, не да се ни замислити ма какво благостање нити је могуће да опстане грађанска слобода. Сицилијанци! Ви сте се борили за јединство Италије са славном династијом савојском. Старајући се за срећу народа, ви ћете је поставити на чврст и непоколебљив темељ.

Немири су се поновили на неколико места, а нарочито у Партинику, где је начелник морао да пусти из затвора неколико сељака, да би само спречио проливање крви. Уз узвике: „доле са порезом!“ народ се скупио на пијаци, тражећи да се збаци кмет и цела општинска управа, па пошто је то извршено, поставио је за кмета председника тамошњег сељачког и раденичког уједињења. У Мазари запалили су сељаци пошту, телеграф, судницу и општинску кућу. Кад је војска стигла, било је већ доцкан. Војнике су исмевали, звиждали им и бацали се на њих камењем. У Маринко дошло је до озбиљног сукоба, у коме је било мртвих и рањених с обе стране.

Пред избор у шимуновачком срезу.

Смрћу *народног* секретара Исидора Ћирића упражњен је мандат шимуновачког изборног среза за сабор загребачки. Па јесу ли се бирачи тога среза искушили на бирачку конференцију: зима и ови благи дани беху таман згодни за то? Јесу ли се главнији људи тога среза разговарали међу собом о невољама и јадима нашега народа у томе крају, јесу-ли се запитали шта им сада чинити ваља, јесу-ли се обазрели по Српству зарад згодног кандидата? Боже сачувај од свега тога не би ништа! Па шта се догодило? Јели чиновнички апарат енергичне владе Хедерваријеве развио своју делателност, је-л' се бацио и дозвољеним и недозвољеним срествима на кортешовање, је л ко оглобљен, је ли ухапшен? Боже сачувај!

Наметнуо им се просто један човек, коме би и десет званија мало било, наметнуо им се не, што би он рад био, да послужи роду своме, не; може бити и зато што је жељан славе не, већ просто зато, што му је све једнако мало берива, зато, што је научио благовати и уживати, а није научио радити, зато што му је срце и душа ницала где се и не сеје, ваљда бити онде, где му места није, а небити онде где би требао да је. Стева В. Поповић, поред свога лепог приповедачког дара, што му га Бог даде, јесте и остаће немила личност у српском народу. Обдарен благоглаголивошћу и одвише вешт у протуривању своје личности и ако је још и данас референт бачке епархије са седиштем у Новом Саду, надзорник Текелијанума са седиштем у Будимпешти, директор саборске канцеларије са седиштем у Сремски Карловци он је зато увек „Prachtexemplar“ несавесна човека и најгорег чиновника. Запрема место, где би други дивну делателност развио, српској школи полета дао, из српског подмлатка карактере стварао, народним стварима живота давао. Као референт школски показао је толико немара, да су га били сами његови пријатељи морали суспендовати. Што се бачке конфесијоналне школе нису запарложиле има се само захвалити некојим бољим учитељима и надзору државних надзорника. Као надзорник Текелијанума даје питомцима врло рђав пример и у јавном и приватном животу и оставља младиће, којима се неумрли Текелија постарао за заменика родитеља им у најкритичнијим њиховим годинама, на божју вересију, а нехат, неуредност и немар директора народне канцеларије довољно је познат и плод тога је непотврђивање закључака народнога сабора у Карловцима.

Па тога и такога човека ће 3. (15.) јануара о. г. бирати бирачи шимуновачког среза да их заступа на сабору земаљском!!! Знамо за оно: људи се мењају временом ал' нам ово долази скоро невероватно да се Срем овако променути могао, онај Срем који је онолико здравља и крепости показао у јуначкој борби против Рауха, који је у тој кампањи тако рећи аван гарда био; каменимо се од чуда промени Србина као бирача, кад се сетимо оног прегалаштва и оне уздржљивости, коју Срби показаше бирајући Полита у Панчеву, коју показаше на Мутњачи па и у Срему у она славна времена када улапске катане голим сабљама удараху, а бирачи им голе груди пружаху ал' са пута поштења и витештва не свртаху; не можемо да верујемо у тако наглу промену синова и унука оних витешких граничара који гдегод војеваху и осветљаваху образ свога народа и на крваву мегдану а и на светлом дивану тако, да са уживањем превртемо листове историје из овог и прошлих векова, где о њима читамо. Али да, тако је то, кад је један жесток противник на нас устао: наш нехат, наша малаксалост је тај противник.

Поштеније би било да сте се на братски збор искупили, да сте срца своја један другом отворили, да сте изнели своје жеље и жалбе па да сте искрено међу собом поразговорили кога да на сабор пошаљете, па кад би разговор и договор исцрпли и нашли да слабо ко од досадањих заступника Српске народне интересе заступа, већ своје, а ви сте онда могли из своје средине наћи једног каквог трговца, економа па ма и фелбаба каквог па га тамо послати; он би тамо био бољи тумач ваших жеља и поштенији заступник ваше ствари него овај намет-кандидат, који хоће поред она три домицила да добије и четврти па можда га његова дрскост вуче чак и за Бечом, за петим домицилом. Примањем оваког кандидата наносите бруку на лепо име ваших предака и на понос ваш, казујете свету јасно и гласно да или нећете или не умете или несмете сами за себе мислити А напослетку знано је, да је бивши посланик ваш негирао *народ* српски и при чаши вина и на светлом дивану, а овај намет кандидат ваш негирао је Српство још кад је израђивао књиге за Босну и Херцеговину, па можда то бирачима Шимуновачког изборног котара годи!??!

Сремац.

Суђење либералним министрима у Београду.

(18. Децембра пре подне).

Публике данас било у с дници мање, но икад до сад. Од виђенијих осо а били су г.г. ђенерал Лешјанин, Милован Јан о ић.

У 10 часова председник отвори седницу.

Кундовићев бранилац г. *А. Новаковић* изјављује у име свога клијента, који неће више долазити, да је лаж а депеша с потписом његовим на стр. 62 извештаја скуп. истр. одб. Изјављује да више неће долазити због онаког решења судског о изузећу г. Васе Манојловића. Напомиње како је председник дао реч, да се изузеће може чинити у току целог истраживања. Питање је решено с формалне стране. Нека г. Манојловић каже, постоји ли непријатељство и мржња између њега и Кундовића па да се сам изузме.

Председник вели да је приликом изузећа Душмановићева суд донео одлуку, да не уважава изузећа, чији су узроци били познати раније.

На протест г. Новаковићев, да је ту одлуку ваљало саопштити, прес. вели да је саопштена у седници, и рече како се прелази на трећу тачку оптужбе, о стварању скупштине с недовољним бројем посланика.

Како оптужени г. Авакумовић није дошао на претрес, прочитан је његов одговор, који је дао пред скуп. истражним одбором о овом питању. У том одговору тврди, да влада не може бити одговорна за конституисање и остварање скупштине, у којој је по извештају верификационог одбора, било 69 посланика, дакле довољно за решавање и конституисање.

Ђенерал Богићевић и Дим. Стојановић остају при својим исказима пред скуп. истраж. одбором. У тим исказима они остају при својој писменој одбрани пред нар. скупштином, а бране се истим разлозима, којима и г. Авакумовић.

Држ. тужилац тражи да се пита г. Дим. Стојановић, је ли био у скупштинској другој претходној седници, кад је читан извештај верификац одбора.

Дим. Стојановић вели да му се чини да је био тада у седници, али не може тврдити.

Рибарац вели, да влада нема право да утиче на конституисање скупштине. Он има много што шта да рекне, али ће то рећи у својој завршној одбрани. За сад остаје при својим ранијим одбранама.

На питање председниково, је ли он био тада у скупштинској седници, г. Рибарац пита председника, да ли га он о томе пита као министра или као посланика, јер као посланик никоме не мора давати рачуна о своме посланичком раду. Он је овде оптужен као министар и као такав био је у скупштини. Прочитан је његов исказ пред скуп. истражним одбором.

Ж. Величковић вели да је премапотписао указ о отварању скупштине и да за то не може бити одговоран; био је у седници скупштинској; тражи да се прочита његов исказ пред скупштинскім истр. одбором, а шта има, рећи ће у завршној одбрани. Прочитан је и његов исказ пред скупштинским одбором.

Јов. Ђорђевић остаје при заједничкој одбрани пред скупштином и при исказу пред. скуп. истр. одбором. Ако буде нужно рећи још што, рећи ће у завршној речи. Прочитан је и његов исказ пред скуп. истражним одбором; сви ти искази имају исте разлоге, које смо горе већ навели.

Како г. Кундовић није у судници, прочитан је његов исказ пред скупшт. истр. одбором. У исказу вели да је био довољан број посланика за решавање, што се види из скупштинских и стенографских бележака, ма да се то не тиче њега као члана владе, јер влада нема право да се меша у конституисање скупштине; наводи имена свих 69 посланика и тражи да се они испитају, јесу ли били посланици.

Авакумовић, који је дошао доцније, одговори по овој тачци оптужбе, да остаје при својим ранијим одбранама.

Прочитани су и прилози уз ову тачку оптужбе.

За тим се прешло на четврту тачку оптужбе. На позив председников, оптужени су изјавили да остају при својим одбранама, а задржавају право да у завршној речи кажу, ако шта имадну.

После овога прочитани су прилози уз ову тачку, па је за тим председник у 1 и по сахат закључио седницу, а другу заказао за 20 о. м. у 9 и по сахати пре подне.

Посланица епископа Нектарија.

Епископ вршачки у својим божићним посланицама додирује и сувремена друштвена питања, с тога те посланице имају интереса и за ширу читалачку публику.

И овогодишња божићна посланица епископа Нектарија дотиче се садашњег живота, наиме осврће на анархизам и цивилни брак.

Ми ћемо донети извод из те божићне посланице, који овако гласи:

„Ко је год пратио друштвене појаве у последњим годинама морао је са стрепњом и грозом приметити, да се нова, најближим претцима нашим сасвим непозната, превратна струја све више и више ширити почела, којој је то главни значај, да силни, са данашњим поретком незадовољни занешењаци насилно хоће на површину да се усипу, и власти се дочепају, те не обзирући се ни ра Божији закон, ни на друштвене установе, и не зазирући ни од најгрознијег, па и нечовечног средства са фанатичком страсношћу на томе раде, да цео данашњи друштвени састав из темеља покрену и поруше.

Од те врсте су, осим многих других мање опаснијих, социјалисте и комунисте, који лично имање и слободно располагање са тим имањем хоће да забране и укину; а много опаснији су од њих још нихилисте и анархисте, који, бацајући динамитске бомбе у пуна позоришта и парламенте, и забадајући убилачки нож у груди ономе, на кога баш наиђу, негледушке убијају невине људе; који њима никад ништа скривили нису, па чак и такве, које они и не познају!

Жалост и срамота је за достојанство човека, да је та дивљачка струја при крају деветнајестог хришћанског и просветног века корена ухватити могла; а још већа је жалост и срамота, да се толико раширила, да нема ни изгледа да ће се угушити моћи, док се правац, којим је данашње друштво пошло, не измене.

Правац је тај искључиво материјалистичко-себичњачки, који за идеале неће да зна, него им се руга; а човек без идеала, сишао је са узвишеног свог степена као најсавршеније на земљи створење, па се приближио животињи, која такођер само за своје потребе осећаја има, ма иначе цео свет пропао.

На тај убитачни правац, на ту странпутицу зашло је данашње хришћанско друштво, кад је свој идеални темељ, на ком је назидано: хришћанску науку занемаривати и у својој вери слабити почело, те је услед тога у моралу, без кога ни каквом друштву опстанка нема, неизбежно посрнути морало.

Сви би народи срећнији били и боље стојали, кад би у хришћанској вери и моралу чвршћи били, онда оних недела, која мало час поменух, и многих других беда и невоља не би могло бити; али за нас је света вера наша православна — јер је код нас православије и народност наша једно исто — свагда животно питање било, а данас, где нам поред споменуте убитачне струје још и друге велике опасности прете, више него икада.

Познато вам је, да су земаљском сабору поднешени извесни законски предлози, који у црквени живот наш дубоко засецају, јер смерају да неке црквене установе, а наиме тајну брака, грађанским установама прогласе.

Но пошто је по учењу наше православне цркве, брак света тајна, те она само ону свезу признаје за брак, која је пред црквом и по црквеним обредима склопљена, а сваку другу за грешно сажиће сматра, то су сви они, који могу имати уплива на законодавство, позвани и дужни, да свом снагом својом најодлучније пораде, да предлози ти законом не постану; а сви прочи треба да се молимо данас рођеном Спаситељу, да труд тих поборника свете цркве своје благослови и успех им омогући.

Ако би пак поред свега тога предлози ти законом постали, онда се морамо сви најозбиљније постарати, да сваку могућу злу последицу тога закона од себе уклонимо. Нама не стоје на ту циљ никаква друга средства на расположењу, до-ли савесно и безусловно вршење оних црквених заповеди и наређења, која се на ове предмете односе.

Ту нам једино лежи спасење!

Но пошто се на вршење тих заповеди и наређења нико принудити не да, него сваки по својој верској свести поступати може, то нам је, као што сам већ рекао, данас више него икад нужна чврста и непоколебљива вера, која нас је и до сад од силних беда и невоља сачувала.“

Новости из места и из народа.

Нови Сад, 29. децембра 1893.

— **Први дан Божића** отпочела се служба Божија у саборној цркви у одређено време. Службу је служио г. прота Милан Ћирић, а појао је гимназијски кор. Света је било много мање него обично на те светле празнике, јер је време било врло неугодно.

— Други дан божића давало је овдашње **српско читаоничко певачко друштво** вечерњу забаву са игранком. Програм је врло лепо испао, али је света било врло мало. Но томе се не треба чудити. Божићни празници су таки дани, да породице најрадије проводе у домаћем кругу а међу сродницима и пријатељима, те је држање јавних забава за време божићних празника врло неподесно.

— **Време**. За време божићних празника било је време врло непријатно. Дувао је тако страшан ветар, да је буквално узевши скоро немогуће било ићи сокаком. Поред велике хладноће тај је ветар био још несноснији. На бадњи дан у вече у два маха јавиле се ватре, али су срећом одма угашене, те није било велике несреће, и ма да су ватрогасци били алармирани, ипак њихова интервенција није била потребна.

— **Самоубијство.** У овдашњој винарској радњи Лакићевој био је ангажован неки књиговођа Тауш. У понедељак око подне телефонира управитељ овдашње штедионице г. Лакићу, да су му менице одобрене и да у подне може подићи новце. Г. Лакић се упрепастио, јер никакве вексле није поднео. Оде у штедионицу и тамо му се каже, да су оног јутра поднесене две менице, које су гласиле на две хиљаде форината и да је те менице донео његов књиговођа. Сад је г. Лакић знао на чему је и пошто је Тауш имао и неке оригиналне менице, које би могао употребити, то оде у полицију и пријави целу ствар. Полиција одма после подне изнађе кривца и одма у јутру преда га суду. Око десет сати буде Тауш позван истражном судцу на преслушање. Преслушање је трајало до подне. Кад се довршило каже истражни судац Таушу да се ставља у истражни затвор. Кад је Тауш изишао из писарнице, наједаред извади из џепа револвер, наслони га на чело и опали. Рана беше смртоносна и Тауш је тога дана после подне од задане ране умр'о.

— Пишу нам из **Панчева** о допуни места првог мађистратског саветника, који је уједно и референт при сиротинском столу, са платом од ф. 1200 и ф. 240 станарине са правом на пензију. Молбенице имају се уз доказ у §§. 3, 5 и 17. I. зак. чл. г. 1883. прописане квалификације поднети до 31. по римском, великом жупану А. пл. Николићу у Вршцу. Упозорујемо наше правнике на овај стечај".

— Пишу нам из **Сентомаша**: Наши мили гости: чланови наше народне позоришне дружине са својим управитељем г. *Т. Хаџићем*, стигли су у нашу средину. Ми смо послали кола по њих у Врбас и зимње огртаче, те су се тако сретно довезли, и ако су мало назебли, јер је баш то после подне дувао јак и ладан ветар. Гледајући те мученике за идеју народне калтуре и ширења свести народне, како се пате и муче у зимње доба, морамо се поклонити том прегору, којим врше свој културни задатак, па би им желели од свег срца да се бар у зимње доба не морају сељакати из места у место. Та ваљда би се могло наћи какво српско место, у ком би могла наша позоришна дружина зиму провести. Што се претплате тиче, та је испала преко сваког очекивања: износи до близу девет стотина фор. на дванаест представа, па ако и оне нам претплате добро испадну, наше позориште проћи ће и овом приликом добро овде код нас. Прва представа биће на први, а друга на други дан Божића.

— Пишу нам из **Сомбо а**: Српска народна позоришна дружина завршила је овде 22. децембра о. г. низ својих представа са врло сјајним и уметничким и материјалним успехом. О уметничком приказу даваних позоришних дела врло су се по[illegible]но и похвално изражавали и овдашњи туђински листови, а материјалан успех превазишао је свако надање: постигнут је сувишак од 400 и неколико фор. То је побудило управитеља нашег позоришта г. *Т. Хаџића*, да у име позоришта изјави најтоплију благодарност родољубивој српској публици сомборској, која је без разлике странака обилатом посетом позоришних представа и на делу засведочила, да јој опстанак и напредак народног позоришта заиста на срцу лежи. Тако исто изјавио је управитељ и у завршној седници месног позоришног одбора захвалност му, на ревносном заузимању, а месни позоришни одбор захвалио се управитељу на брзи и старању око унапређења те наше народне установе. Уједно је одбор узео на пријатно знање изјаву начелника позоришног г. *дра Лазе Станојевића*, којом се захвалио, што се месни позоришни одбор тако својски заузео за наше позориште. На послетку наш месни позоришни одбор донео је и ту похвалну одлуку, да вам позориште сваке године на једно шест недеља дође, и то једне године у јесен, а друге почетком фебруара, да би тако очували своје право, које нам по уговору припада у погледу бесплатног уживања варошког позоришта.

— **Беседу с игранком** приређује *добротворна женска задруга српкиња сентомашкиња* у корист своје благајне у дворани опште велике гостионице уз пријатељско суделовање Гђе: Ружице Поповић, гђце: Олге Манојловић, Миле Биримчеве, Милке Манојловић, Катице Сремчевић. Где: Ивана Поповића, Исидора Иванића, Милана Продановића, Јоце Пивничког, Бошка Кекића, Озрена Загорице и Паје П. Илића. Распоред: 1. Говори Иван Поповић. 2. „Зумбул цвеће" од С. П. пева мешовити збор. 3. Декламује гђца Катица Сремчевић. 4. „Рапсодија" од Ф. Листа, свира на гласовиру гђца Ружица Поповић. 5. „Ја љубим сјај очију твојих" Романса од Бунтова, пева гђца: Мила Биримчева. 6. „Српкиња сам" од Ст. Каћанског, декламује М. Поповићева ученица IV. разреда основне школе. 7. „Поздрав" од Толингера, пева мешовити збор.

Новости са стране.

— **Јокајев јубилеј**. Ових дана у Будимпешти свечано је прослављена педесетогодишњица књижевног рада мађарског књижевника Мавра Јокаја. Свечаности су трајали неколико дана. Било је депутација из многих жупанија, које су га поздравиле. У име краља поздравио га је министар гроф Тиса, у име угарске владе министар Чаки, у име мађарске академије барон Р. Етвеш, председник. Јокаји је добио од српског краља Александра орден св. Саве другога степена. У име Матице поздравио га је А. Хаџић и предао му је диплому почасног члана „Матице Српске". Јокаји је приликом ових свечаности добио на дар 100.000 фор. Ту суму скупио је одбор, који ће издавати целокупна дела Јокајева. До сад се јавило 1000 претплатника, а претплата износи 200 фор. Оних других сто хиљада фор. употребиће се на трошкове око штампања. Јокаји је добио небројено телеграфских поздрава.

— **Лужички Срби.** У Саксонској има око 150.000 лужичких Срба, који су већијем дијелом протестанти а остали католици. Они имаду 12 својих листова на којима раде учитељи и свештеници без разлике вјероисповједи, те су сви једнодушни у заступању народних интереса. Имају и своју „Матицу", која издаје и учена дјела, те се стара за подизање просвјете у народу.

— **Ерл оф Лавлес** (Earl of Lovelace) зет славнога Бајрона по јединој му законитој кћери умр'о је у Лондону у 88-ој години живота. Некада је био велик активан политичар и био је чланом горње куће. Бајрона је оставила супруга, када јој је ћерци било тек две године. Њу су васпитали тако, да нивада ништа није чула о оцу своме и није му прочитала ни један стих из бесмртних дела. Тај је систем васпитања задржао и Ерл, и доцније, када је Ерловица дознала за оца, он ју је систематски васпитао и учио, да мрзи оца свога. Четврте године брака дође јој случајно до руку Бајронов „Манфред", који ју тако занео, да је онда прочитала и сва друга дела очева. Затворила се била у једну забиту собу и тамо је читала, и једва су је нашли. Читајући дела очева, видела је његов дух и осећала у души тугу ради неправде, коју су њој учинили и коју је она оцу своме учинила. Пала је за тим у тешку меланхолију, док је смрт није на кратко време после тога однела на онај свет, да се тамо с оцем својим, чије јој је име и дух толико времена био непознат, на оном свету види.

НОВИЈЕ.

ПЕТРОГРАД, 28. децембра. Руска је влада свог заступника на Цетињу аванзовала. До сада је био ђенерални конзул, а сад је постао посланик.

ЛОНДОН, 28. децембра. У данашњем министарском савету примљен је предлог министра марине, да се граде нове ратне лађе, а уједно да се умножи број војника на војеним морским лађама.

ТЕЛЕГРАМИ
уредништву „Браника."

БУДИМПЕШТА, 29. децембра. (Од нашег извештача). Пренесена је вест, да су потврђени новоизабрани епископи за Нови Сад и Будим. Као што сам из поузданог извора дознао, та је вест неоснована. Угарска влада још није круни ни поднела предлог за потврду.

РИМ, 29. децембра. Узрујаност у Сицилији још једнако траје. Но раздраженост постоји и по другим крајевима, те се влада боји, да не дође до праве револуције. Влада је ухватила вође приликом немира у Сицилији, који имају свеза у иноземству.

Трговина.

НОВИ САД, 28. дец. 1893. (10. јан. 1894.) На горњим житарским пијацама продавала се рада са неколико новчића скупље. По извешћу са страни житарски пијаца као и из Америке пшеници цена почиње да расте те се је надати да ће и код нас живљи обрт као и веће цене пшеници бити.

Зрна што приспе на нашу пијацу, продају се по сљедећој цени: Пшеница 6 ф. 80—7 ф. Прва врста 7 ф. 10 н. Наполица 6 ф. 40—50 н. Кукуруз нови окрупњен 3 ф. 60—80 н. Кукуруз нови у клиповима 2 ф. 70—90 н. Проја 3 ф. 20—30 н. Пасуљ бели 5 ф. 10—20 н. Пасуљ жути 5 ф. 40—60 н. Све по 100 кила.

Маст 51—53 ф. Сланина 51—53 ф. Сланина дебела од прљени свиња 54—56 ф.

ПОЗИВ.

Г. г. чланови „српске новосадске читаонице" и чланови „српскога читаоничког певачког друштва" овим се учтиво позивају на

ВЕЧЕРЊУ ЗАБАВУ
С ИГРАНКОМ,

која ће бити у великој дворани хотела код „царице Јелисавете" у **петак** у очи нове 1894. године.

Почетак је у $^1/_2$8 сах. у вече.

На забави ће певати певачко друштво више одабраних песама и играће се разне стране и српске народне игре, а свираће војничка банда 70. пешачке пуковније.

Уједно ће се изигравати и *томбола*, и за то се учтиво умољавају читаонички чланови, да изволе благовремено послати своје прилоге члану одборскоме г. Панти Јовановићу трговцу.

На забави имају приступа само г. г. чланови читаонице и певачког друштва са својим породицама и својим гостима са стране.

У **Новоме Саду**, 20. Децембра 1893.

Павле Гостовић
председник.

Бранислав Станојевић
перовођа.

Јавна захвала.

Приликом смрти мога доброг и незаборављеног сина

ДУШАНА ЈОРГОВИЋА,

министарског одељног саветника.

указано ми је са много страна искрено саучешће те сматрам за дужност, да се на томе и јавно захвалим.

Захваљујем овдашњем српско-православном свештенству, а на име пречасној г. г.: Ђорђу Влаховићу, окружном протојереју, Јовану Удицком, Константину Рајковићу, Јовану Новаковићу, Михајлу Матејићу и Миливоју Радовићу јерејима и г. Петру Симићу ђакону, који су нашег милог покојника код куће и у цркви опојали и до вечне му куће испратили. Захваљујем овдашњим српским учитељима г. г.: Тодору Кнежевићу, Христифору Ајвазу, Стеви Петровићу, Михајлу Косићу, Милану Петровићу, Северу Веселиновићу, и Милошу Бандићу, који су при погребу учествовали и појали. Захваљујем благороднoм г. Лео Вахтлу, варошком вел. капетану, који је наредио редарске момке да при укопу уз покојников одар иду.

Захваљујем даље високом угарском домобранском министарству, Његовој Екселенцији г. барону Федору Николићу, врло цењеним покојниковим друговима званичницима из Будимпеште и многоуваженим пријатељима покојниковим: гђи Нини Петровића, председници српске женске задруге у месту и г. г. Младену Трифунцу, адвокату и Ристи Телечком, градском начелнику као и њиховим врло поштованим госпођама, који су одар нашег непрежаљеног покојника венцима окитили.

Искрено захваљујем и оним многобројним високим и племенитим особама, које су брзојавно, писмено или усмено изразили ми саучешће у великој тузи мојој.

Тако исто нека прими искрену захвалност и поштовано грађанство вел.-кикиндско, које је без разлике вере и народности, у тако лепом броју испратило нашег незаборављеног покојника до хладна му гроба.

У неизмерном материнском болу моме сва та племенита срца похитала су, да бар у неколико ублаже тешку жалост моју, за то још једном свима искрено захваљујем.

У *В. Кикинди*, 23. децембра 1893. год.

У име родбине:
удова **Драгиња Јорговић**.

Огласи.

Бр. 23838
1893.

ОГЛАС.

Магистрат сл. кр. вароши Новог Сада овим до општег знања ставља да ће грађење варошке домобранске касарне, на основу прорачуна од 127.942 фор. 73. н. а на темељу по високој влади одобреног грађевинског плана и трошковника по закључку варошког претставништва од 1. декембра 1893. бр. 124/19325 путем писменог запечаћеног оферта издавати.

Они, који су вољни, да се надтичу дужни су 5% или 6400 фор. а. вр. у готовом новцу или у за кауције одређеним вредностним папирима у варошку благајну у име кауције уплатити и признаницу о томе својој понуди прикључити, уједно пак у својим писменим запечаћеним понудама изрично имају напоменути, да планове, прорачун, лицитационе и грађевинске услове познају, да се истима безусловно подвргавају, означујући постотком колико од своте у прорачуну устављене отпуштају, или колико постотака траже, да се на исти доплати, и то имају поднети у варошки магистратски уручбени записник најдаље до 14. фебруара 1894, г. у 5 сати после подне; доцније поднешене понуда неће се у обзир узети.

Варош задржава себи право, да без обзира на понуђену своту ма коју понуду усвоји или да ни једну не прими, у последњем случају ће се надтицање новим расписом поновити.

Нацрт грађевинског места, грађевински планови, прорачун дражбени општи и посебни грађевински услови могу се набавити код варошког мерничког звања уз претходну наплату од 15 фор. а. вр.

Магистрат сл. кр. вароши **Новога Сада** 5 јануара 1894. год.

Стеван Поповић Пеција с. р.
кр. саветник, градоначелник.

1—2

ДУЋАН

са станом од 2 собе, кујне, подрума, тавана и осталим стајама на најбољем месту у главној улици издао је се уз повољне услове од 1. феб 1894. на једну или више године.

Дућан је са тезгама и штелажама које су у врло добром стању. Ваља се у питати код

удове **Ане Костић**
у Срем. Карловцима

2—3

Бр. 17088—1893.

НАТЈЕЧАЈ.

За попуњење места обћинског лечника управних обћинах Нови Сланкамен, Стари Сланкамен и Нови Карловци са уредовним седиштем у Новом Сланкамену а уз годишњу плаћу од 900 фор. разписује се натјечај.

Молитељи ово место постићи желећи имаду бити доктори целокупне медицине те имају своје обложене молбе до 25. јануара 1894. овој области поднети.

У **Ст. Пазуви**, 29. децембра 1893.

Кр. кот. област.

СВЕЖА ЦВЕЋА.

Препоручујемо свој велики избор свежа расцветана *цвећа у лонцима*, као *камелија, зумбула, бурбица* и т. д. а и узабрана као *руже* (10—15 н. комад), *камелије* (12—15 н.), *бурбица* (5—6 н.), *зумбула* (6—20 н.), *каранфила* (5—10 н.), *нарциса* (3—4 н.), *љубичице* врло крупне руске загасите (свежањ 5—10 н.), *сасе ранункула, јоргована бела* и т. д. као и *букетиће за груди* (30—100 н.), *за главу* (15—25 н.), *за руке* са манжетном од *аршије и свиле* (1—15 ф.), *венце* (3—10 фор. без траке, а 6—20 фор. са тракама), *корице, јастучиће* и друго плетиво од свежа или осушена свећа.

Јовановић и Борјановић
у Новоме Саду (на главној пијаци).

☞ Поштом шаљемо на страну добро спаковано свако цвеће и плетиво.

3—3

Власник и издавалац: Дружина Браника. Одговорни уредник Никола Јоксимовић. Штампарија А. Пајевића у Новоме Саду